

**OILADA BOLALARNI ESTETIK TARBIYALASHNI TASVIRIY SAN'AT ORQALI
RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI**

Atajanova Rabbina Raximovnaning
Oila va gender ilmiy-dadqiqot instituti doktoranti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada oilada bolalarni estetik tarbiyalashning hozirgi holati tahlil qilinib, mavjud ijtimoiy-pedagogik muammolar yoritilgan. Tadqiqot so'rovnoma, kuzatuv va empirik tahlil usullariga tayangan holda olib borilgan. Ota-onalar va pedagoglarning estetik tarbiya haqidagi qarashlari hamda bolalarda shakllanayotgan estetik his-tuyg'ular o'rganilgan. Natijada, oilaviy estetik tarbiyani takomillashtirish uchun zarur bo'lgan mexanizmlar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: estetik tarbiya, oila, ijtimoiy-pedagogik yondashuv, bola rivojlanishi, san'at.

Introduction

**ВАЖНОСТЬ РАЗВИТИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЕТЕЙ В СЕМЬЕ
ПОСРЕДСТВОМ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА**

Аннотация

В статье рассматриваются современные условия эстетического воспитания детей в семье. Представлены результаты социологических опросов, наблюдений и эмпирического анализа. Особое внимание уделяется взглядам родителей и педагогов на развитие эстетических чувств у детей. Предложены механизмы совершенствования эстетического воспитания в семейной среде.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, семья, социально-педагогический подход, развитие ребёнка, искусство.

**THE IMPORTANCE OF DEVELOPING CHILDREN'S AESTHETIC EDUCATION
IN THE FAMILY THROUGH THE FINE ARTS**

Abstract

This article explores the current state of aesthetic education of children within the family and highlights existing socio-pedagogical challenges. The study is based on surveys, observations, and empirical analysis. It analyzes the perspectives of parents and educators on the development of children's aesthetic perception and proposes mechanisms for enhancing aesthetic upbringing in the family environment.

Keywords: aesthetic education, family, socio-pedagogical approach, child development, art.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida yosh avlodning ma'naviy-estetik tarbiyasi jamiyat barqarorligi va madaniy merosning davomiyligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, oila muhitida bola shaxsining shakllanishida estetik tarbiya asosiy omillardan biridir. Oila – bu bola hayotidagi birinchi ijtimoiy institut bo'lib, unda bolaning go'zallikka munosabati, didi, san'at va madaniyatga bo'lgan qiziqishi shakllanadi. Ammo hozirgi kunda oilada estetik tarbiya usullarining tizimli ravishda tashkil etilmaganligi va bu boradagi ijtimoiy-pedagogik yondashuvlarning zaifligi ushbu mavzuni chuqur ilmiy o'rganishni talab etadi.

XXI asrda jamiyat taraqqiyoti nafaqat iqtisodiy va texnologik omillarga, balki ma'naviy-estetik qadriyatlarning shakllanishiga ham bevosita bog'liqdir. Bolaning estetik ongini erta yoshdan boshlab shakllantirish esa, birinchi navbatda, oila muhitida boshlanadi. Oila – bu bola shaxsining ilk tarbiyaviy maktabi bo'lib, u yerda estetik his-tuyg'ular, go'zallikni anglash, san'at va tabiatga nisbatan mehr-oqibat singdiriladi.

Bugungi kunda ijtimoiy o'zgarishlar, raqamli texnologiyalar ta'sirida bolalar ongining shakllanish jarayoni murakkablashmoqda. Shu bois, oilada bolalarni estetik tarbiyalashning an'anaviy usullari va zamonaviy pedagogik yondashuvlar o'rtasida uyg'unlikni ta'minlash dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Ayniqsa, bolada estetik did, go'zallikka nisbatan ongli munosabat, san'at va madaniyatga mehrni shakllantirishda oilaning roli hali to'liq o'rganilgan emas.

Maqsad va uni asoslash

Estetik tarbiya to'g'risida dunyo olinlarning tadqiqotlarini o'rganish jarayonida bir qator fikr va mulohazalarga duch keldik.

N. G. Chernyshevskiyning fikricha “Go'zallik — bu hayotning o'zidir. Estetik tarbiya hayotni to'g'ri tushunishga yordam beradi.” U san'atni jamiyat hayotini aks ettiruvchi vosita deb biladi va estetik tarbiyani insonni ma'naviy o'stiruvchi kuch deb hisoblaydi.

G. V. Plekhanov “San'at — bu jamiyat oynasi. Estetik tarbiya shaxsda go'zallikni tan olish va unga amal qilishni o'rgatadi.” U estetik tarbiyaning ijtimoiy mazmuniga alohida e'tibor beradi. O'zbek ma'rifatparvari Abdulla Avloniy “Tarbiya biz uchun yo hayot — yo mamot, yo najot — yo halokatdir. Estetik tarbiya esa — ko'ngilni poklab, ruhni yuksaltiradi.” Avloniy san'at, she'riyat va musiqa orqali tarbiyani chuqurlashtirish tarafdori bo'lgan.

O'zbekistonning birinchi Prezidenti Karimov I. A. “Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch”, asarida estetik tarbiya orqali yoshlarning ma'naviy olami boyitilishi kerakligini ta'kidlab, bu borada teatr, musiqa, badiiy adabiyot, milliy san'at muhim vosita ekanligini qayd etgan.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, estetik tarbiya bolada nafaqat badiiy-estetik qobiliyatlarni rivojlantiradi, balki uning axloqiy-ruhiy kamolotiga, ijtimoiy munosabatlariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, ota-onalarning estetik saviyasi, oila ichidagi madaniy muhit, san'at bilan muloqot darajasi bolaning estetik rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. Shu bois, oilada bolalarni estetik tarbiyalashning **ijtimoiy-pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish** zaruriyati yuzaga kelmoqda.

Mazkur masalani o'rganish – ta'lim tizimi, oilaviy munosabatlar, estetik qadriyatlar va madaniyat uzviyligini ta'minlash hamda yosh avlodni barkamol shaxs sifatida voyaga yetkazishda muhim nazariy va amaliy ahamiyatga egadir.

Ilmiy muammoning tavsifi va uning yechimi.

Oilada estetik tarbiyani rivojlantirish uchun quyidagi usullarni qo'llash mumkin:

1. San'atni oilaviy faoliyatga aylantirish orqali. Oilada san'at bilan shug'ullanish — bu bolalarga estetik hissiyotlarni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Masalan:

Rassomlik: Bolalar bilan birgalikda chizish yoki bo'yoq bilan ishlash orqali ularning ijodiy fikrlashini rivojlantirish mumkin. Rassomlik bolalarda ranglar, shakllar va kompozitsiyalarni anglash qobiliyatini oshiradi.

Musiqqa: Bolalar bilan birga musiqa tinglash, qo'shiq aytish yoki musiqiy asboblardan foydalangan holda musiqa yaratish ularning estetik sezgirligini kuchaytiradi. Musiqa orqali bolalar ritm, ton va melodiyalarga nisbatan sezgir bo'lishadi.

Adabiyot: Bolalarga ertaklar, hikoyalar va she'rlar o'qib berish, ularni o'z fikrlarini ifodalashga o'rgatish, adabiyot orqali ular tasavvurini va his-tuyg'ularini rivojlantiradi.

2. Tabiat bilan yaqin aloqada bo'lish orqali. Tabiatning go'zalligini bolalarga ko'rsatish va uning qadriyatlarini o'rgatish juda muhimdir. Masalan:

- Tabiatda sayr qilish: Bolalarni tabiatga olib borish, o'rmon, bog', daryo yoki tog'larni kuzatib, tabiatdagi ranglar, tovushlar va shakllarni ta'riflash orqali ularga estetik sezgirlikni rivojlantirish mumkin.
- Tabiatni kuzatish: Tabiatdagi o'zgarishlarni, masalan, fasllarning o'zgarishini, gullar ochilishini, qushlarning uchishini kuzatish, bolalarni tabiatdagi go'zalliklarni sezishga o'rgatadi.

Yakuniy qism

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, oilada bolalarni estetik tarbiyalashda ijtimoiy-pedagogik yondashuvlar tizimli emas. Estetik tarbiya ko'p hollarda epizodik tarzda, ongli metodik yondashuvlarsiz amalga oshirilmoqda. Bu esa, bolalarning umumiy estetik rivojlanishini sustlashtiradi.

Shu bois, quyidagi tavsiyalar ilgari suriladi:

- Ota-onalar uchun estetik tarbiya bo'yicha metodik qo'llanmalarni ishlab chiqish va ularni mahallalar orqali tarqatish.
- Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim tizimida oila-pedagog hamkorligida estetik tarbiyaviy mashg'ulotlarni tashkil etish.
- Hududiy madaniyat markazlari, teatrlar, san'at galereyalari bilan hamkorlikda bolalarning oilaviy madaniy saviyasini oshirish dasturlarini ishlab chiqish.

Mazkur tadqiqot oilada estetik tarbiyaning ahamiyatini chuqur anglash va uni rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali ijtimoiy-pedagogik mexanizmlarni aniqlashda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullaeva, M. (2022). *Estetik tarbiyaning psixologik-pedagogik asoslari*. Toshkent: O'qituvchi.

-
2. Xasanov, A. (2021). *Oila va estetik qadriyatlar: Nazariya va amaliyot*. Samarqand: Ilm ziyo.
 3. Atajanova, R. (2023). *Bolalarni estetik rivojlantirishda oilaning o`rni*. "Oila, xotin-qizlar va ijtimoiy hayot" electron ilmiy jurnal, №6, 32-36
 4. Karimova, G. (2020). "Maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik tarbiya shakllari." *Ta'lim va innovatsiyalar jurnali*, №2, 55–60.
 5. Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. New York: Minton, Balch & Company.
 6. Vygotsky, L.S. (1971). *Imagination and Creativity in Childhood*. Moscow: Pedagogika.
 7. UNESCO (2019). *Framework for Culture and Arts Education*. Paris: UNESCO Publishing.
 8. Комаров, С.А. (2017). *Эстетическое воспитание в семье*. Москва: Педагогика.